

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ РИС ХАРАКТЕРУ ЛЮДИНИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Стаття присвячена дослідженню фразеологізмів у сучасній англійській мові. У роботі розглянуто теоретичні основи фразеологізмів. Подані приклади фразеологізмів на позначення рис характеру людини.

Ключові слова: фразеологія, фразеологічні одиниці, ФО на позначення рис характеру людини.

Впродовж тисячоліть в англійській мові відбувалися історичні зміни, які вплинули на її розвиток. За цей період з'являлись та уже накопичились вирази та словосполучення, які є лаконічними та влучними у використанні. Вони утворили особливий шар мови – фразеологію. Фразеологічні одиниці – це стійкі, цілісні, семантично нерозкладні словосполучення, що відтворюються в мовленні як готові формули [4, с. 29]. Сучасні лінгвісти стверджують, що фразеологія є універсальною частиною мови, тому що з її допомогою поповнюється її лексичний склад мови.

Багато науковців зосередили свою увагу на вивченні фразеології як науки. Проте не меншої уваги заслуговує вивчення фразеологізмів, що позначають риси характеру людини. Наприклад такі науковці як Кунін А. В., Литвинов П. П., Гамзюк М. В. Кравцова І. І., Камінська В. С. та багато інших.

Аналіз теоретичних публікацій та досліджень показали, що проблему фразеологічних одиниць у сучасній англійській мові недостатньо розроблено. Метою нашого дослідження є порівняльне вивчення фразеологічних одиниць на позначення рис характеру людини в англійській мові з точки зору їх класифікації.

Як було доведено, фразеологізми суттєво відрізняються від вільних сполучень слів [2, 10]. Їм характерна стійкість, неподільність, багато з них відрізняються високим рівнем образності. Науковці, такі як Амосова Н. Н., Виноградов В. В., Кунін А. В., вважають, що до фразеологізмів належать вирази різної величини від двокомпонентних словосполучень до приказок, які мають форму речення. Відповідно можна визначити спільні риси цих одиниць: семантичну цілісність, неподільність та відтворюваність. Відмінним є те, що приказки виражають завершену думку, що ми не можемо сказати про словосполучення [1].

У лінгвістиці є чимало визначень фразеологізму. Наприклад, на думку В.Н. Ярцевої, фразеологізм – загальна назва семантично пов'язаних сполучень слів і речень, які на відміну від подібних за формою семантичних структур не відтворюються відповідно до загальних закономірностей вибору і комбінації слів при організації висловлювання, а відтворюються у мовленні у фіксованому співвідношенні семантичної структури і певного лексико-семантичного складу [8, с. 559]. П. О. Лекант вважає, що фразеологізм – складна міждисциплінарна одиниця, в формі і значенні якої взаємодіють одиниці різних рівнів [7, с. 61]. Згідно з визначення Ю. М. Караулова фразеологізм – це загальна назва семантично пов'язаних сполучень слів, які не утворюються у мовленні, а утворюються в ньому в закріпленому за ними стійкому відношенні змісту та певного лексико-граматичного складу.

Отже, підсумовуючи дефініції вчених можна сказати, що фразеологізми – це семантично пов'язані сполучення слів, які виникають у мові та відтворюються у вигляді специфічних, усталених та цілісних конструкцій.

Відповідно усі фразеологізми можна поділити за певними критеріями. У статті ми обрали класифікацію за В.В. Виноградовим, який розглядав фразеологізми з точки зору семантичної злитості їх компонентів. Як відомо, фразеологізми утворюються в результаті вільного поєднання слів, яке використовується в переносному значенні [3, с. 125]. Залежно від того наскільки сильним є переносне значення компонентів фразеологізму, вчений поділяє їх на три групи [2]: 1) фразеологічні зрощення; 2) фразеологічні єдності; 3) фразеологічні сполуки.

Розглянемо кожен тип ФО у сучасній англійській мові:

1) фразеологічні зрощення – це абсолютно неподільні, стійкі поєднання, загальне значення яких не залежить від значення їх складових, наприклад: *poor fish* – безхарактерна людина; *true penny* – чесна і надійна людина [3, с. 125].

Науковці вважають, що фразеологічні зрощення з'явилися в ході історичного розвитку мови, тому їх значення є переносним. Характерними ознаками є: а) вживання нейротизмів – слів, які ніде, окрім цього зрощення не вживаються; б) вживання архаїзмів; в) зрощення синтаксично нероздільні; г) компоненти в більшості випадків не можна переставити місцями [3, с. 125].

2) фразеологічні єдності – це стійкі поєднання слів, в яких за наявності загального переносного значення зберігаються ознаки семантичної нарізності компонентів, наприклад: *to throw dust into smb's eyes* – пускати пил в очі; *to put a spoke in smb's wheel* – пхати палки в колеса [3, с. 125].

На відміну від фразеологічних зрощень, зрозуміти значення фразеологічних єдностей дещо легше. Потрібно сприймати його компоненти в переносному значенні. Наприклад, вираз «*to paint the devil blacker than he is*» – перебільшувати, перебирати міри (буквально, малювати диявола темнішим, ніж він є). Тобто у складі фразеологічних єдностей немає компонентів незрозумілих з точки зору сучасної мови.

Характерними ознаками фразеологічних зрощень є: а) можливість збігу з існуючими словосполученнями; б) збереження значення окремих компонентів; в) неможливість заміни одних компонентів на інші; г) емоційно-експресивна забарвленість [3, с. 126].

3) фразеологічні сполуки (поєднання) – це стійкі звороти, до складу яких входять слова з вільним та фразеологічно пов'язаним значенням, наприклад, *a bosom friend* – нерозлучний друг; *Sisyphian labor* – Сізіфова праця; *to pay attention to smb* – звернути на кого-небудь увагу [3, с. 126].

Характерними ознаками фразеологічних сполук є: а) допущення варіантності одного з компонентів; б) можливість синонімічної заміни стрижневого слова; в) можливість перестановки компонентів.

Професор Н. М. Шанський розвинув класифікацію В. В. Виногорова і додав ще четвертий тип фразеологічних одиниць – фразеологічні вирази. Їх особливістю є відтворюваність. Вони використовуються як готові мовні одиниці з постійним лексичним складом і певною семантикою [9].

4) фразеологічні вирази – це звороти з буквального значенням компонентів. Це можуть бути прислів'я і приказки, що вживаються в прямому значенні, не мають образного сенсу, наприклад, *many men, many minds* – скільки голів, стільки думок; *live and learn* – століття живи, століття учись; *easier said than done* – легше сказати, ніж зробити [3, с. 126].

Відповідно до класифікації О. В. Куніна фразеологізми можна класифікувати за структурно-семантичними особливостями на такі типи: номінативні, що використовуються на позначення об'єктів, явищ (*an early bath* [10]), номінативно-

комунікативні (дієслівні) фразеологізми (*hold the clock on* [10]), вигуківі і модальні фразеологічні одиниці, що виражають емоції та волевиявлення (*good call* [10]), і комунікативні – зі структурою речення (*You can't win them all* [10]).

Отже, проаналізувавши класифікації різних науковців, можна зробити висновок, що фразеологізми мають різнопланову семантичну структуру, яка починається із фразеологізмів номінативного типу та завершується цілісними комунікативними одиницями.

У парадигматиці фразеології на позначення рис характеру людини можна розглядати наявність семантичних груп виразів, а саме позитивних та негативних рис характеру [4, с. 30]. Дослідивши словники англійських фразеологізмів можна виділити наступні позитивні компоненти, що відносяться до якостей характеру:

Рішучість: a man with a plenty of guts; steady as a rock [10].

Чесність: honest as a day; true penny [10].

Ввічливість: all things to all human; to keep a civil tongue [10].

Співчутливість, милосердя: be milk of human kindness; man of heart; to have a heart [10].

Мужність: man of courage; man of horseback; to put one's head in the lion's mouth; to take a bear by the tooth [10].

Вірність: birds of a feather flock together; true as a steel, true as a needle to the pole [10].

Працьовитість: busy as a bee; to work one's finger to the bone [10].

ФО на позначення негативних рис характеру можна розділити на такі групи:

Боягузтво: be afraid of one's shadow; timid as a hare; lily-livered [10].

Жадібність, егоїстичність: be full of oneself; an itching palm [10].

Зарозумілість: a high horse; to aim at moon [10].

Нелюб'язність: be full of vinegar; hard-hearted; hard-boiled egg [10].

Лицемірство: to bear two faces under one hood; sly dog; wolf in sheep's clothing [10].

Лінь: to let the grass grow under one's feet; to idle away one's time [10].

Хитрість: sly as a fox; artful as a cart-load monkey [10].

Легковажність: light as a butterfly; scatterbrain [10].

Дурість: a dumb bunny; have rocks in one's head; nutty as a fruitcake [10].

Безхарактерність: to follow like sheep, a worm; man of no character; spineless; weak as water [10].

Наведені приклади демонструють, що фразеологізмів пов'язаних із негативними рисами характеру зустрічається більше.

Проаналізувавши семантичні особливості ФО на позначення рис характеру людини можна виділити наступні групи:

1) ФО із власними назвами: Nosey Parker; Dr. Jekyll and Mr. Hyde [10].

2) ФО із використанням кольору: blackheart; green with envy; yellow dog [10].

3) ФО із використанням частин тіла: to keep one's nose to the grindstone; to stand on one's head; let the grass grow under one's feet [10].

4) ФО із використанням поведінки тварин: a high horse; busy as a bee; sly as a fox [10].

Таким чином, у цій статті ми розглянули загальнотеоретичні й лінгвістичні питання щодо класифікації фразеологічних одиниць та різні види їх сполучуваності. Дослідження показало, що в англійській мові є велика кількість фразеологізмів на позначення як і позитивних, так і негативних рис характеру людини. Вони слугують поповненням фразеологічного складу англійської мови.

Перспективою подальшого наукового вивчення може стати дослідження походження ФО на позначення рис характеру людини, а також їх переклад на українською мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии / Н. Н. Амосова. – Л.: Изд-во Ленинградского университета, 1936. – 208 с.
2. Виноградов В. В. Избрание труды. Лексикология и лексикография / В. В. Виноградов. – М.: Наука, 1977. – 310 с.
3. Камінська В. С. Теоретичні дослідження фразеологічних одиниць у сучасній лінгвістиці / В. С. Камінська. – К.: Науковий часопис НПУ, 2009. – С. 125–126.
4. Кравцова І. І. Фразеологізми в сучасній англійській мові: визначення, підходи, класифікації / І. І. Кравцова. – Івано-Франківськ: Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 2016. – С. 29–31.
5. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник для студентів вищих навчальних закладів / М. П. Кочерган. – К.: Академія, 2003. – 464 с.
6. Кунин А. В. Фразеология современного английского языка / А. В. Кунин. – М.: Изд-во «Высшая школа», 1970. – 344 с.
7. Лекант П. А. Современный русский язык. Учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности «Филология» / П. А. Лекант, Е. И. Диброва, Л. Л. Касаткин и др. – М.: Дрофа, 2002. – С. 61.
8. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В.Н. Ярцева. – 2-е изд., доп. – М.: Большая рос. энцикл., 2002 – С. 559.
9. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка / Н. М. Шанский. – М., 1985. – 160 с.
10. Oxford Dictionary of English Idioms / A.P. Cowie, R. Mackin, I.R. McCaig: Oxford University Press. – 2008. – 685 p.

Чабан Мар'яна

Науковий керівник – доктор філол. наук, професор Дребет В. В.

СИНЕРГЕТИКА КОДУВАННЯ СЕМАНТИЧНОГО ОБСЯГУ ПРОСТИХ ПРИКМЕТНИКІВ (НА ОСНОВІ ТЛУМАЧНОГО СЛОВНИКА НІМЕЦЬКОЇ МОВИ DUDEN)

У даній статті досліджується синергетичне кодування семантичного обсягу простих прикметників у словнику DUDEN. З лінгвосинергетичних позицій ставиться завдання дослідити вплив морфологічного фактора на семантичний обсяг прикметника.

Ключові слова: синергетика, ієрархія мовних значень, семантичний обсяг слова, кодування прикметникової інформації.

Актуальність дослідження: у зв'язку з встановленням нової дослідницької парадигми виникає необхідність переосмислити визначення прикметника та його класифікацію на новому етапі розвитку лінгвістичної теорії та накопичення мовних фактів. Лише комплексне і багатоаспектне дослідження цієї частини мови дозволить якомога об'єктивніше вивчити цілісну картину динаміки реалізаційних взаємовідношень і поповнити германське мовознавство новими знаннями про парадигматично-синтагматичну модель німецькомовної прикметникової лексики з позиції лінгвосинергетики, яка розглядає мову «як складну, динамічну систему, здатну до саморегуляції та самоорганізації» [4, с. 137].